

Правила на електронната платформа за сключване и регистрация на договори за заем на финансови инструменти

Общи положения

Чл. 1. (1) „Българска фондова борса“ АД (БФБ, Борсата), чрез търговската система Т7, организира електронна платформа за дистанционно сключване и регистрация на договори за заем на безналични финансови инструменти (Платформата).

(2) Сключването и регистрацията на договори за заем в платформата не се счита за търговия на регулиран пазар и/или на многостранна система за търговия по смисъла на Закона за пазарите на финансови инструменти.

(3) Договорите за заем на финансови инструменти се сключват или регистрират в платформата от членовете на БФБ съгласно настоящите правила.

(4) Борсовите членове, които действат в качеството на заемодатели, съответно в качеството на заемополучатели, са членове на Централен депозитар (ЦД).

(5) При осъществяване на дейността по сключване и регистрация на договори за заем борсовите членове са длъжни да спазват операционните, процедурните и техническите изисквания на платформата и комуникационната инфраструктура, така както са определени от Борсата.

Чл. 2. Настоящите правила уреждат:

1. Стандартизираните условия за сключване и регистрация на договори за заем на финансови инструменти;
2. Изискванията за регистрация на финансови инструменти, които са предмет на договорите за заем в Платформата;
3. Механизма за сключване и регистрация на договорите за заем;
4. Реда за прехвърляне на финансови инструменти, предмет на договорите и за предоставяне на обезпечения;

Стандартизирани условия по договорите за заем на финансови инструменти

Чл. 3. Сключването и регистрацията на договори за заем на финансови инструменти се извършва с акции от емисии, които:

1. са допуснати до търговия на Основния пазар на БФБ и участват в някой от индексите SOFIX, BGBX 40 или BG TR30; или
2. са регистрирани на Многостранната система за търговия, организирана от БФБ - пазар BSE International (MTF) и се съхраняват по сметки в ЦД АД.

Чл. 4. (1). Договорите за заем на финансови инструменти са стандартизирани и се сключват/регистрират чрез платформата по реда на настоящите правила.

(2) Страни по договора са борсовите членове, които в зависимост от вида на подадената поръчка в платформата действат като заемодател, съответно заемополучател, за своя сметка или за сметка на клиент.

(3) С подаването на поръчки в платформата борсовите членове изразяват предварително съгласие, че при настъпване на обстоятелствата, определени съгласно чл.14, ал.3, е налице сключен чрез платформата договор за заем на финансови инструменти в съответствие с всички изисквания, предвидени в настоящите правила.

(4) Договорът за заем на финансови инструменти урежда :

1. размера на възнаграждението, начина и честотата на неговото изчисляване и заплащане, в съответствие с чл.7;
2. видовете обезпечения, минималният размер и начина на оценка на обезпечението, както и реда за уведомяване относно предоставянето на допълнително обезпечение, в съответствие с чл.18-21;
3. сроковете за доставянето (прехвърлянето на финансовите инструменти от сметка на заемодателя по сметка на заемополучателя и обратно)на заетите финансови инструменти и обезпечението, в съответствие с чл.20;
4. начините и реда за предоставяне на компенсация за неупражняване на правата във връзка с финансовите инструменти, определени в съответствие с чл.8;
5. основанията и реда за прекратяване на договора за заем на финансови инструменти, определени в чл.5, ал.1-7;
6. правата и задълженията на страните при неизпълнение по договора, определени съгласно чл.5, ал.8 -10 и чл.8, ал.1-2.

(5) Договорът за заем на финансови инструменти се сключва за срок от 15 работни дни и започва да тече от датата на сключване на договора. Договорът се подновява автоматично за същия срок, освен ако при подаване на съответната поръчка не е отбелязан индикатор за отказ от опцията за автоматично подновяване. Максималният срок на договора не може да бъде по-дълъг от 3 месеца.

(6) Всяка от страните може допълнително да заяви отказ от опцията за автоматично подновяване чрез изпращане на съобщение за прекратяване до другата страна чрез системата на ЦД. Съобщението за прекратяване трябва да бъде изпратено най-късно до края на системния ден, предхождащ деня на автоматичното подновяване.

Чл.5. (1) Договорът за заем на финансови инструменти се прекратява с изтичане на срока по чл.4, ал.5, както и в случаите по чл.21, ал.6.

(2) Заемодателят има право да прекрати договора в следните случаи

1. при взето решение от компетентния орган на емитента за:
 - а) увеличаване на капитала на емитента с упражняване на предимствени права на акционерите;
 - б) издаване на варанти;
 - в) издаване на конвертируеми облигации;
 - г) преобразуване.
2. отправяне на търгово предложение за закупуване и замяна на акции по реда на ЗППЦК.
3. публикуване на предложение за представляване на акционер или акционери с повече от 5 на сто от гласовете в общото събрание на публично дружество съгласно чл.116, ал. 5 от ЗППЦК.

Прекратяването се извършва чрез подаване на електронно предизвестие (инструкция) чрез системата на ЦД, в което се посочва основанието за прекратяване на договора.

(3) Правото на заемодателя по ал.2 за прекратяване на договора може да се упражни по всяко време в рамките на стандартния работен ден. Инструкцията за прекратяване на договора се подава чрез системата на ЦД по реда на оперативните правила и процедури на ЦД.

(4) След постъпване на инструкцията за прекратяване ЦД незабавно, уведомява заемополучателя, след което започва да тече срокът за връщане на финансовите

инструменти по ал.5. В този срок заемополучателят следва да върне финансовите инструменти със същия тип инструкция

(5) В случай, че заемотателят упражни правото си на прекратяване, финансовите инструменти се доставят от заемополучателя до четвъртия работен ден след деня на подаване на инструкцията за прекратяване.

(6) Връщането на финансови инструменти се извършва с отделно нареждане за трансфер в системата на ЦД за съответния брой финансови инструменти от същата емисия.

(7) ЦД изчислява размера на дължимото възнаграждение, което се заплаща на заемотателя на следващия работен ден след деня на прекратяване на договора.

(8) В случай, че заемополучателят не изпълни задължението си да върне финансовите инструменти в срок, заемотателят има право да получи предоставеното по договора обезпечение чрез системата на ЦД. Оценката на финансовите инструменти – предмет на договора за заем се извършва въз основа на информацията от Борсата за цената на затваряне на предходния ден.

(9) Заемотателят има право да получи съответна част от обезпечението и за други свои вземания, произтичащи от договора за заем на финансови инструменти, включително при неизпълнение на задълженията по чл. 8, ал. 1 и чл.21, ал. 5.

(10) В случаите по ал. 8 и 9, заемотателят изпраща инструкцията до системата на ЦД, който незабавно извършва съответното прехвърляне. Проверката на инструкцията се извършва автоматично от системата на ЦД.

Чл. 6. (1) Минималното количество на финансовите инструменти, предмет на договор за заем, е 1 (една) пазарна партида, като в една пазарна партида може да се съдържа повече от 1 акция.

(2) Броят финансови инструменти, които се съдържат в една пазарна партида се определя с решението за регистрация по чл. 10 ал. 2 за всеки един инструмент.

Чл. 7. (1) Възнаграждението по договора, което заемополучателят заплаща на заемотателя, представлява годишен лихвен процент от пазарната стойност на финансовите инструменти, предмет на заем, изчислена на базата на цената на затваряне в деня преди сключването на договора до 3 (три) знака след десетичната запетая.

(2) Дължимото възнаграждение се изчислява от ЦД на дневна база до деня на връщане на финансовите инструменти, включително, по следната формула:

$S * P * 1/360 * N$, където:

S е цената на затваряне на базовия актив, предмет на заем, на БФБ, в деня преди сключване на договора за заем;

P е възнаграждението по договора, изразено като годишен лихвен процент съгласно ал. 1;

N е броят финансови инструменти, предмет на договора за заем.

(3) В случай, че сумата на възнаграждението за базовия актив е по-малка от 0,01 лв., тя се закръглява на 0,01 лв.

(4) Възнаграждението се изплаща на заемотателя чрез системата на ЦД на следващия работен ден след деня на прекратяване на договора.

Чл. 8. (1) В случаите на корпоративни събития, в резултат на които се придобиват допълнителни финансови инструменти, освен в случаите по ал. 4 и 5, заемополучателят е длъжен да осигури предоставянето им на заемотателя. В случаите на корпоративни събития, в резултат на които се придобиват парични средства, заемополучателят е длъжен

да предостави на заемодателя парична сума, равна на изплатените суми във връзка с финансовите инструменти. Датата на придобиване е датата на отразяване в съответните регистри на ЦД.

(2) Срокът за изпълнение на задълженията по ал. 1 е до четвъртия работен от придобиване на съответните активи. В случай на неизпълнение на задължението в срок, заемодателя чрез инструкцията към ЦД задейства процедурата по чл. 5, ал. 9.

(3) В случаи на корпоративни събития и когато е приложимо, се извършват корекции на броя финансови инструменти, предмет на договор за заем, с цел запазване на позицията като постоянна. Корекциите влизат в сила от деня на корпоративното събитие.

(4) В случай на разпределение на дивидент във финансови инструменти, размерът на позицията се коригира въз основа на следното съотношение:

$$N_{new} = N_{old} \frac{n_{after}}{n_{before}}$$

Където N_{new} е новия брой финансови инструменти на позицията;

N_{old} е стария брой финансови инструменти по позицията;

n_{after} е броят финансови инструменти след корпоративното събитие;

n_{before} е броят финансови инструменти преди корпоративното събитие.

(5) Съотношението по ал. 4 се използва за корекция на позицията и в случаи на сплит и обратен сплит.

(6) В случай на увеличение на капитала на емитента с предимствено право на съществуващи акционери, издаване на варанти или конвертируеми облигации, съответните права се упражняват от лицето, вписано в регистрите на ЦД като правоимащо на определената за това дата.

(7) В случай на разпределение на паричен дивидент по отношение финансови инструменти, предмет на договор за заем, заемополучателят предоставя на заемодателя чрез ЦД сума, равна на нетния дивидент, който съответства на броя финансови инструменти, предмет на договора, които не са върнати до деня, на който се определят бенефициентите на корпоративното действие.

(8) Заемополучателят придобива всички права по инструментите, включително правото на глас в Общото събрание на акционерите за периода на договора за заем. Страните по договора за заем се задължават да спазват разпоредбите на приложимото законодателство относно разкриване и оповестяване на съществени дялови участия.

Регистрация на финансови инструменти за заем

Чл. 9. (1) Емисиите финансови инструменти, които могат да бъдат регистрирани в Платформата, трябва да отговарят на условията по чл. 3.

(2) В случай, че определена емисия финансови инструменти престане да отговаря на изискванията на ал. 1, регистрацията на емисията в платформата се прекратява с нареждане на изпълнителния директор на Борсата.

(3) Прекратяването на регистрацията по ал. 2 не води до автоматично прекратяване на договорите за заем на финансови инструменти. Договорите запазват действието си до изтичане на срока по чл. 5, ал. 4 без възможност за подновяване.

Чл. 10. (1) БФБ регистрира в платформата емисии финансови инструменти за целите на договорите за заем на финансови инструменти, при условие че са изпълнени изискванията по чл. 9, ал. 1.

(2) Регистрацията на финансови инструменти за заем се извършва с решение на изпълнителния директор на борсата след уведомяване на ЦД.

(3) С решението по ал.2 се определят датата на регистрацията, референтната цена и броят финансови инструменти, съдържащи се в една пазарна партида.

(4) Решението по ал. 2 се публикува на интернет страницата на борсата.

(5) При промяна в базата на индексите, регистрацията на новите финансови инструменти за целите на договорите за заем, съответно прекратяване на регистрацията, се извършва считано от влизане в сила на решението на съвета на директорите на борсата за промяна на базата на индексите.

Чл. 11. (1) Борсата публикува и поддържа на интернет страницата си актуален списък с емисиите финансови инструменти от пазар BSE International, по отношение на които могат да се сключват договори за заем чрез платформата. Само включени в списъка финансови инструменти се регистрират в Платформата.

(2) Борсата извършва преглед на списъка с емисии по ал.1 най-малко веднъж на 3 (три) месеца.

Чл. 12. За целите на оперативното функциониране на платформата в съответните електронни форми за финансовите инструменти, които могат да бъдат предмет на договор за заем, се въвеждат допълнителни технически кодове.

Сключване и регистрация на договори за заем на финансови инструменти

Чл. 13. (1) Сключването и регистрацията на договори за заем на финансови инструменти се извършва чрез търговската система T7 във фазите и времетраенето на търговската сесия.

(2) Сключването на договори се извършва чрез метода на непрекъснато срещане на поръчките за вземане на заем (купува) и за даване на заем (продава) на финансови инструменти. Регистрацията на договори може да се извършва и чрез специалния модул на Системата за двустранно договаряне TES.

(3) Търговските сесии в платформата протичат през следните фази в посочения ред:

1. откриващ аукцион;
2. непрекъснатата търговия;
3. закриващ аукцион.

Чл. 14. (1). Поръчките могат да са за вземане на заем (купува) или за даване на заем (продава) на определен брой финансови инструменти по определена или по пазарна цена и при определени допълнителни параметри по ал.6 и 7.

(2) Въведената в платформата поръчка представлява обвързващо предложение и съдържа предварително съгласие за сключване на договор за заем на финансови инструменти при условията, предвидени в настоящите правила.

(3) Договорът се счита за сключен в момента на съвпадане на въведени в платформата насрещни поръчки или след потвърждаване на поръчката от насрещната страна чрез специалния модул на Системата за двустранно договаряне TES. Договорът поражда правно

действие след получаване на съобщение от ЦД за предоставено от заемополучателя обезпечение по реда на чл.20.

(4) Не могат да се въвеждат поръчки за даване назаем (продава) на финансови инструменти, за които има вписани тежести или други обезпечения по реда на действащата нормативна уредба.

(5) В платформата се въвеждат само лимитирани и пазарни поръчки.

(6) В зависимост от условията за изпълнение по време на непрекъснатата търговия, поръчките могат да бъдат само от типа:

1. „веднага или никога”, които се изпълняват незабавно и във възможно най-пълен обем. Неизпълнената част от поръчката се отменя от платформата;

2. „изпълни или отмени”, които се изпълняват незабавно и в пълен обем, а ако това е невъзможно, се отменят от платформата.

(7) По отношение на валидността на поръчките, фазата на търговската сесия, за която са предназначени, параметрите и приоритетите на поръчките се прилагат правилата на част IV Правила за търговия на Правилника за дейността на БФБ.

Чл. 15. Сключването на сделки на аукцион и непрекъснатата търговия се извършва при съответно прилагане на част IV Правила за търговия на Правилника за дейността на БФБ.

Чл. 16. (1) Регистрацията на договори посредством специалния модул на Системата за двустранно договаряне TES се извършва чрез инициирането и потвърждаването им от насрещната страна. Регистрацията може да бъде извършена по време на търговската сесия. След потвърждаването на сделката от насрещната страна, платформата изпраща потвърждение до двете страни.

(2) Непотвърдени до края на деня сделки се изтриват служебно от платформата.

Прехвърляне на финансови инструменти, предмет на договор за заем. Обезпечения

Чл. 17. (1) Прехвърлянето на финансови инструменти, предмет на договор за заем, се извършва чрез специални нареждания (инструкции) до ЦД, които съдържат обозначение, че прехвърлянето е във връзка с договор за заем.

(2) Инструкциите за прехвърляне се подават след сключване на договора от страните по него – участници в системата за сетълмент на ЦД.

(3) ЦД извършва прехвърлянето на съответния брой финансови инструменти въз основа на успешно съгласувани инструкции от участниците и информация за договора за заем, подадена от БФБ до системата на ЦД по електронен път. Съдържанието и сроковете за подаване на инструкциите се определят съгласно инструкциите за работа на системата на ЦД.

(4) Прехвърлянето на финансови инструменти се извършва след проверка от ЦД на размера на първоначално предоставеното от страна на заемополучателя обезпечение.

(5) Системата на ЦД не допуска прехвърляне на отделни права по финансовите инструменти, предмет на договор за заем.

Чл. 18. (1) По договорите за заем на финансови инструменти, които се сключват или регистрират чрез платформата, задължително се предоставя обезпечение от заемополучателя.

(2) Заемополучателят е длъжен да обезпечи изпълнението на своите задължения по договора за заем. Допустимите обезпечения са парични средства в български лева или евро (официален фиксинг на БНБ). Размерът на обезпечението се изчислява на 100% от стойността на паричните средства.

Чл. 19. (1) Паричните средства, предмет на обезпечението по договора, следва да бъдат на разположение по сметките на заемополучателя преди изпращането на инструкциите за прехвърляне на финансовите инструменти, предмет на договор за заем.

(2) Паричните средства, предмет на обезпечението, се съхраняват в предварително регистрирани специални сметки със съгласие за директен дебит в полза на ЦД, отделно от останалите парични средства на заемополучателя

(3) ЦД АД изпраща съобщение до страните по договора и борсата, с което потвърждава предоставянето на обезпечението от заемополучателя по съответните сметки.

Чл. 20. (1) При липса на обезпечение или при недостатъчен размер на обезпечението, прехвърлянето на финансовите инструменти, предмет на договора, се отлага най-късно за последната сетълмент обработка на следващия работен ден.

(2) В случай че обезпечението не бъде предоставено, ЦД уведомява борсата и страните.

(3) При неизпълнение на задължението за предоставяне на изискуемото обезпечение, договорът за заем не поражда правни последици.

Чл.21. (1) Размерът на обезпечението (първоначално и последващо) по всяко време следва да е не по-малко от 130 % от стойността на базовия актив – предмет на договора за заем. Стойността на базовия актив, съответно размерът на обезпечението като процентно съотношение спрямо стойността на базовия актив, се определят ежедневно от ЦД по цена на затваряне, получена от БФБ след приключване на всяка търговска сесия.

(2) В случаите, когато съвкупният размер на обезпечението спадне под 130% от стойността на базовия актив – предмет на договора за заем, ЦД изпраща съобщение към заемополучателя за необходимост от увеличение на размера на обезпечението (маржин кол) незабавно след установяване на спада на размера на обезпечението спрямо стойността на базовия актив.

(3) Заемополучателят е длъжен незабавно да предприеме действия за допълване на размера на обезпечението или връщане на част от заетите финансови инструменти, така че размерът на регистрираното обезпечение да е достатъчен. Промяната в обезпечението следва да бъде отразена по сметките на заемополучателя най-късно до 14.30 в първия работен ден след получаване на уведомлението.

(4) При неизпълнение на задължението за увеличаване на размера на обезпечението по договора за заем, за заемополучателя възниква задължение за възстановяване на финансовите инструменти, предмет на заем, както и за заплащане на дължимото възнаграждение по договора чрез системата на ЦД. Задължението по предходното изречение следва да бъде изпълнено най-късно до 19:00 часа на първия работен ден след получаване на уведомлението по ал. 3. Претенции за вреди се предявяват по общия исков ред.

(5) Когато обезпечението е над изисквания размер, заемополучателят има право да изпрати инструкции към ЦД, с които да нареди прехвърлянето на част от обезпечението по негови сметки.

(6) В случаите, когато съвкупният размер на обезпечението определен по ал. 1, изречение второ спадне под 110% от стойността на базовия актив – предмет на договора за заем, договорът се счита за прекратен. ЦД изпраща незабавно съобщения към страните с информация за прекратяването.

(7) В случаите на прекратяване на договора по реда на ал.6, заемополучателят следва да върне финансовите инструменти, предмет на заем, най-късно до 11:30 ч. на следващия работен ден от получаване на съобщението за прекратяване от ЦД. При неизпълнение на задължението по предходното изречение, заемодателят получава предоставеното по договора обезпечение автоматично чрез системата на ЦД най-късно до 15:00 ч.

Чл.22. Изпращането и обработката на инструкции във връзка с прехвърляне на финансови инструменти по договори за заем се извършва по реда на оперативните инструкции за работа на системата за сетълмент на ЦД.

Допълнителни разпоредби

§ 1. По смисъла на тези правила:

1. „Базов актив“ са финансовите инструменти, които са предмет на договора за заем, сключен по реда на настоящите правила;
2. „Цена на затваряне“ - цената на последна сделка или референтна цена според правилата на БФБ.

Преходни и заключителни разпоредби

Настоящите правила са приети с решение на Съвета на директорите на БФБ по протокол № 22 от 09.05.2023 г. и влизат в сила след успешно приключване на съвместните тестове между двете институции и членовете им.